DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ mensis Februarii, anno Domini M. DCC. LII.

M. EMMANUELE-MAURITIO DUVERNEY, olim Anatomes & Chirurgiæ in Horto Regio Professore, Doctore Medico, Theseos Authore, Præside.

An multis in morbis elucescat corporis Mechanismus?

I.

NIHIL magis opificis sapientiam & industriam probat, quàm si opus suum ad propositum finem optimè comparârit. Illud verò in humano corpore mirè elucescit, cujus artificium eò præcipuè spectat, ut in suâ crasi & texturâ, quamvis alioquin corruptioni valdè obnoxium, perduret & conservetur. Non malè machinam quamdam dixeris, ad motus ususque speciales incredibili arte fabricatam, quæ juxtà leges & consilia summi Opificis accuratâ proportione, servatis gradibus, distinctoque temporum ordine in naturalibus actibus procedit. Non absimile exemplum, rude tamen, in vulgaribus machinis habemus. Hæ motibus ad certum finem tendentibus instructæ sunt, quorum ratio, quantitas, determinationes à peculiari ipsarum fabricâ pendent, quod Mechanismum vocant. Sic in corpore vigenti & sano adest motuum organicorum symmetria & harmonia, undè sequitur sanguinis & humorum circuitûs æquabilitas, à debito fibrarum pulsu ac tono, & fluidorum quantitate, temperie, ac proportione dependens. In variis autem animantibus variam organorum fabricam, & diversam liquidorum indolem mireris, nempè pro finis ad quem condita sunt, & usuum quibus inservire debent diversitate. Ad hunc circuitum in corpore nostro sustinendum conspirant omnium partium structura, situs, connexio. Ex earum dispositione & mutuo consensu fluunt naturales animalesque functiones. Scilicet idonea conficiendo sanguini materia præparatur, dein sanguis ex eâ elicitur. Hic motu tùm progressivo, tùm intestino teritur, attenuatur, commiscetur intimè; ab omnibus expurgatus sordibus nutritioni partium inservire habilis evadit. Ex tenuissimis particulis liquidum illud subtilissimum subministrat, quo sensuum & motuum organa vigent. Quamdiù ergò sanguis purus & integer liberè corpus permeat, ac per vasa, nullo obstante impedimento, circuit, arcetur tùm ipsius, tùm manantium ex eo liquidorum inspissatio, stagnationes præcaventur, ritè peraguntur secretiones, sic nullus linquitur liquidorum depravationi locus, & servato ea inter & solidas partes æquilibrio, stat rythmus omnium functionum concentusque. His ità se habentibus corpus sanum meritò nuncupatur. Notanda etiam particularis motûs sanguinis in diversis partibus variatio. Hanc facilè intelliges si modò æqualem, modò inæqualem impulsionis in certas partes, per eas propulsionis, & ex iis denique expulsionis vim observes. Vis illa in immensum mutari potest. Id non solùm deducas à tubulorum capa-

citate inæquali, variisque eorum superficiebus, directionibus, proportionibus, complicationibus. Ad diversam partium circumjacentium pressionem, & textûs vasorum contractilis astrictionem aut relaxationem attende. Ipsam quoque liquorum indolem ac temperiem seu vividam seu segnem reputa, undè solidorum elater vel excitatur vel remittitur. Ex tot causarum actione multiplici, & vario concursu sequuntur multæ varietates. Sanguis è majoribus canalibus in plures minores ingrediens ibi ob multiplicatas superficies plus resistentiæ nanciscitur & contra. In obliquitatibus, curvaturis, ulteriorem particularum suarum divisionem patitur. Præterea in variis locis, ut visceribus, glandulis, ratione quâdam peculiari, nimirùm diametro vasorum, & partis quam alluit singulari fabricæ, præsertim autem tono, consentaneâ progreditur. Hujus præsertim ratione modò plus, modò minùs in hâc vel illâ parte premitur, exprimitur à quibusdam, ad alias majori vel minori quantitate aut impetu appellit. In his plus minùs moratur. Variis denique modis urgetur, aut reprimitur. Indè secretionum quarumdam major aut minor quantitas, celeritas. His positis deducetur faciliùs variorum morborum ætiologia. Insuper sensationes ad hoc homini datæ, ut quid salubre quid noxium sit compendiariâ viâ intelligat. Sic famem quâ ad capiendos cibos, sitim quâ ad potulenta assumenda impellimur, morbos quotidianos dixeris at necessarios, imò certos remedii indices. His salubri incommodo urgentibus monemur ea quæ decet ad reparandam sive solidarum, sive fluidarum partium jacturam prosequi. Cave autem ne pro naturali sensatione habeas quod aliundè accessit, sive ex imaginationis aut ipsiûsmet organi vitio, sive etiam, ut sæpe fit, ex voluptatis nimiâ cupiditate. Adde quod experimur sæpissimè, nimirùm unâ parte laborante trahi subitò in consensum vicinas, undè multoties mechanicum & naturale paratur remedii genus. Paucis id selectisque ex magnâ multitudine exemplis innotescet. Præsto est gravato ventriculo, & se aliquali fibrarum suarum motu expedire nitenti, diaphragma succussibus opportunis per superiora noxiam sarcinam ejectans unà cum musculis abdominis connitentibus; vel deorsum subito conatu prorumpens subjecta viscera validè premit, violento ictu, quantùm licet, si quid ea molestat exturbare conans. Auxiliares etiam musculorum abdominis in partu & in excrementorum ejectione conatus valdè utiles. Nec minùs insignes partium mutuam sibi operam præstantium in sternutatione & tussi motus. Nempè cavitas abdominis subitâ ipsius musculorum contractione coarctatur, undè etiam sursum repellitur diaphragma. Sic pectùs simul comprimentibus musculis expirationi inservientibus valdè angustatur. Pressis ergò undecumque pulmonibus aer forti exploditur impetu. Si nasi interiora humore quopiam vellicentur, per ea præcluso oris aditu protrudetur aer, & venti vehementis more pertransiens, ea verret & expurgabit. Quæris quâ mechanicâ id fiat? Septum quod palati partem posteriorem occupat linguæ radici admovetur, sic laryngis cum ore commercium prohibet. Sin autem oris cavitas, aut palatum, aut faucium pars ima abstergi opus habent, id etiam efficiet aër per illas artes erumpere coactus, dum idem palati velum attollitur, & occludit accuratè, nasi ductuum foramina, quæ in imam partem faucium desinunt & reserantur.

I I.

LICET corpus nostrum optimè sit à supremo contextum artifice, eâ tamen lege vivimus ut propriis malis & alienâ experientiâ edocti, morborum mortisque nos vectigales sentiamus. Ad illa attendenti naturalis affulget de tot ac tantarum miseriarum origine idea. Hanc firmat Religio, hominis nempè labem assignat ex quâ inter alias clades fluxit pathematum animi incredibilis quædam & vix ratione compescenda rebellio. Huic morborum iliadem adscribas Quantas enim strages edunt non refrænata pathemata! Habent tamen, saltem plurima, si intra legitimos fines contineantur, tum ad ipsius corporis conservationem, tum ad societatis vinculum, suas à summè provido Creatore destinatas utilitates. Jam ipsis quibus reparatur alimentis corpus ad corruptionem & putredinem disponitur. In fermentationem proclivia sunt. Multas sordes relinquunt in corpore. Hoc ex alvinis fæcibus aliisque excrementis patet; videmus autem post obitum sanguinem & humores, imò totum corpus solis ossibus exceptis, brevi temporis spatio putrescere. Excrementorum separatio, & ad certum tempus intra corpus retentio suo quidem more sanitati

conducit, atque etiam necessaria est. Tamen facilem morbis ansam præbet. Sæpe enim morantur diutiùs, vel justâ proportione non separantur, ex quo sequuntur multæ affectiones. Hâc inter alias maximè de causâ dicas nos interna morborum seminia perpetuò fovere. Neque præterea mirum si machina tot conflata tubulis, tot irrigata fluentibus, tot motibus diversis iisque in unum conspirantibus, exercita, infinitis propè modis lædatur ac tandem aliquando concidat & disrumpatur. Modò adaugetur nimis solidorum elater, & contenta fluida pellit vehementiùs, modò debilitatur, & plus æquo remissus minus verberat quàm par est. Sæpe etiam inusitatis & à naturali ordine alienis motibus rapiuntur. Quin etiam liquores varia solent concipere vitia, sanguis maximè. Vel enim compage principiorum solutâ malè cohærent, vel ipsorum moleculæ crassitie & spissitudine excedunt, vel crasi & indole mutatâ acriores evadunt. Insuper actione mutuâ & reciprocâ ex solidorum anomaliis pervertuntur fluida, ex depravatione fluidorum solida perturbantur. Sic affecto quâcunque de causâ utrolibet genere (quot autem causæ tum ab assumptis, tum ab animi pathematis, tum ab externis corporibus infestant!) pessumdatur partium symmetria, turbatur sanguinis circuitus, secretiones vitiantur, functiones labefactantur, hinc morbus. Non tamen ideò desperandum. Cum motuum naturalium directiones, modos, gradus, tempora mutari vides, cogita liquores ab indole sua descivisse, nativas solidorum oscillationes perturbatas intellige, latentemque pestem subodorare. Ad eam depellendam idonei ut plurimùm instituuntur motus, machinâ ipsâ sibi quantum potest organorum suorum viribus præsens auxilium ferente. Sic inter ea quæ perniciem corpori inferre aut minari videntur, salubria naturæ conamina sæpè sæpiùs deprehendas. Mirabilem sanè organismi effectum qui etsi in nonnullis casibus obscurus sit nec satis obvius, in aliis sopitus aut penitus extinctus videatur, in quibusdam conspicuus est & evidens, iis præsertim qui genium morborum & naturæ in his nisus ac molimina perspexêre.

III.

QUOD de morbo generatim dixit Sydenhamius eum esse conamen naturæ exterminationem materiæ morbificæ molientis, de multis revera morbis affirmari potest. Exemplum à febre desumamus, morbo frequentissimo, qui non rarò præsidio est. In eâ augetur motus sanguinis tum progressivus tum intestinus. Spasmo qui plerumque febrilis motûs initia occupat angustantur primùm vasorum diametri, dein per eas increbrescente cordis pulsu & ingeminatis arteriarum vibrationibus, valido abreptus impetu dividitur sanguis, attenuatur. Quin etiam sæpissimè auctâ simul ipsius partium fermentatione faciliùs eluuntur & dissolvuntur viscida, tolluntur obstructiones, infensi demum humores ad exitum parantur, & per emunctoria denique ejiciuntur. Sic febris liquores subigit, eorum moram vincit, circulum promovet, quod noxium est expellit, & secretiones alioquin perituras restaurat. Ephemeræ beneficio coqui humores, sanguinem expurgari, heterogenea subigi ac per urinas aut sudores expelli ferè omnes experiuntur. In synochis quibusdam plethora imminuitur, sanguis atteritur. Quam fluxilis ex his febribus evadat monstrant sudores critici. Plethoram verò indicant narium hæmorrhagiæ quarto vel septimo die contingentes, quæ est crisis species in junioribus frequentior. Hæret in primis viis aliisve abdominis visceribus viscosa materia? Tertianæ aut quartanæ auxilio dissolvetur, incidetur. Quidam suspicantur in utrâque sanguinem astricto corporis habitu ad interiora repressum, ex morâ & congestione serum suppeditare, quod viscidæ illi materiæ eluendæ inserviat, undè etiam frigus quartanarium longius ob majorem humoris tenacitatem. Furit bilis in intestinis? Ipsâ vellicatione ac fermentatione, humorum, lymphæ præsertim, affusionem provocat, ut materia illa noxia temperetur, eluatur, & per varios viscerum motus exprimatur, ut contingit in biliosis febribus cum finem suum natura assequitur. Quàm necessaria sit matura humoris evacuatio ex indole ipsius patet, ardores enim atque etiam excoriationes insignes tum in faucibus ab hujus generis vomitu, tum in intestino recto ab ejusmodi diarrhæis eveniunt. Ubi lympha acris & ad stagnationes prona partis alicujus erosionem minatur, videas febres catharrhales dictas excitari, quæ leni & lentâ commotione, at regulari, lympham attenuant, quapropter serosæ partes per diaphoresim paulatìm extrudentur. Sic ab-

Tersâ & diſſipatâ materiâ prævertitur ſanioſa & ichoroſa ulceratio brevi ſphaceloſâ putredine excipienda. Sunt etiam qui opinentur febrem hecticam quæ ut ex ſcirrho ita & ulcere viſceris cujuſpiam oritur, aſſiduâ longâque, & moderatâ eâdem ſanguinis agitatione ad abſtergendam mali labem, ad ea quæ exacerbant diſſipanda & educenda conferre. Sic corruptionem imminentem quâ licet arceri & ſummoveri dicunt. Jam in exanthematicis febribus, putà petechialibus, purpuratis & ſimilibus, huc ſpectat motus ſanguinis intenſior ut à centro ad peripheriam humor peccans propellatur. In his cæteriſque morbis ubi humor ad cutem vergit, repercutientia miniſtrare artis & artificis eſſet dedecus. Quæ verò humoris partem diſtrahere & aliò ducere valent, nonniſi cum ſummâ prudentiâ adhibenda ſunt. Notandæ imprimis variolæ, morbillis longe graviores. In utroque morbo inflammatio, in illo magis ſpectabilis. Per duos tres-ve priores dies, quod eſt ſeparationis materiæ tempus, particulæ inflammatæ digeruntur coquunturve, nimirum plerumque febris ope, quæ tunc præcipuè dominatur. Illæ deindè particulæ in habitum corporis ablegantur, ubi eas maturari neceſſe eſt, quod ut fiat febris auxilio opus eſt, quæ puri conficiendo inſervit, per exiguos cutis abſceſſus erupturo. Multùm in hoc morbo natura poteſt, quæ ſibi permiſſa ſæpè negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ ſecernit, tum etiam expellit, ut (in junioribus præſertim vegetiſque temperamentis) noſtrâ ope noſtris artificiis atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples ſuo denique ingenio ſatis edocta, ut Medici in cognitione variolarum verſatiſſimi verbis utar. Non autem debet niſi ſenſim lentoque gradu fieri ſeparatio ut opportuniùs ad univerſalem quamdam deveniat deſpumationem. Nec nimiùm aſſurgat nec intempeſtivè minuatur ebullitio. Cum autem morbus ad alteram periodum pervenit, hoc eſt expulſionis tempus, moderatus calor decet, mediumque quoddam inter extrema ut priori tempore tenendum eſt. Frigus quidem puſtularum eruptioni prorsùs nocet. Nec verò minùs noceat calor nimius variis modis expulſioni inchoatæ infenſus. Habes in variolis conſpicuam inflammationis ſpeciem, quæ tunc in papillis cutis ſedem habet. Hujus generalem theoriam deſideras? Finge animo ſanguinem ad partem affectam propulſum uberiùs, ut ſtagnantis portionis putredo præcaveatur. Nempè cruor arterioſus in minimis moratus canalibus, putà reticularibus arteriarum ramuſculis, vel lymphaticorum arterioſorum initiis, à fortiori reliqui cruoris motu atteritur. A ſanguine tum hærente tum copioſiùs affluente tumor. Calor ab agitatis quaquaverſum hujuſce particulis. Hic pro ſua fluxilitate etiam minutiſſima vaſa ſubire aptus eſt. Inde rubor exquiſitus ei planè ſimilis quem arte factæ injectiones exhibent, eæ ſcilicet in quibus liquor ad ultimos uſque vaſorum fines, non exceptis lymphaticis arterioſis, ſe inſinuavit. Cum autem ſic per fibras tenſas adeòque ſenſu exquiſito donatas trajiciatur ſanguis, dolor inde vehemens ſequatur neceſſe eſt. Hic à feriente continuo arteriarum pulſu augetur, acuitur, & pulſatorius redditur. Præ tenſione enim vel leves divulſiones concuſſionum ingentium vim habent. Sic coagulatus ſanguis paulatim reſolvitur, eluitur quod corruptum eſt, & à cruore præterlabente penitus abripitur diſcutiturque. Ablatis tenuioribus & acrioribus particulis, quæ craſſior ſanguinis portio ſupererit, ſed attrita & ſubacta tandem in pus convertetur. Etſi autem nulla ſit inflammatio in quâ ſanguinis motus intenſior quamdam febris ſpeciem non exhibeat, hæc verò multò inſigniùs & validiùs ſe exerit, ſi ſanguinis ſtaſis in interioribus partibus ſive viſceribus contingat. Tunc enim majori motuum apparatu opus eſt, undè graviora ſymptomata. Ita diſcutiendæ ſtaſi ſanguinis in hepate, in ſplene, in pleura, in pulmonibus, in cerebri meningibus & aliis locis aptæ ſunt & utiles inflammatoriæ febres, ex variis partibus, quarum occaſione naſcuntur, nomina ſingularia mutuatæ. Quò majus autem periculum, eò vehementiores motus ut in febribus peſtilentibus atque ipsâ peſte, animadvertas.

IV.

MAGIS ac magis eluceſcet corporis mechaniſmus, ſi febrium quas in exemplum attulimus naturæ & effectibus periodorum atque etiam criſium accuratior notitia ſubjungatur. Periodi nomine venit circuitus ſive ambitus quidam quo temporis portio aut

res quæpiam circumſcribitur, ita ut ab antecedentibus & conſequentibus diſtinguatur. Sic periodus in febribus vocatur tota illa duratio quæ univerſam febrem ab initio ad finem uſque, & ipſos adeò paroxyſmos comprehendit, cujuſmodi eſt in acutis duratio per ſeptenos, etiam ſecundâ & tertiâ quoque vice repetitos dies; nec verò univerſus ille tantùm ambitus ſeu duratio, ſed etiam ipſi paroxyſmi quos breves periodos vocare liceat, definita tempora obſervant. Quid enim aliud ſunt paroxyſmi niſi ſtatæ commotiones modò quotidiè, modò interpoſitis diebus ſe ſubſequentes? Porrò conſtat illos iiſdem horis aut ſaltem quàm proximè ad eaſdem citiùs aut tardiùs, pro variâ ægrotantium naturâ aut diverſâ anni tempeſtate recurrere; etſi eorum vehementia remittat vel duratio brevietur. Tam regulares, tam ordinatas motuum ſeries à mechanicis legibus pendere manifeſtum eſt. Nimirùm in Phyſicis ut effectus quidam producatur, certa cauſæ agentis deſideratur vis ac proportio, & determinato motuum numero opus eſt ac proindè definito tempore quo motus illi abſolvantur. Sic in inflammationibus ut certa ſanguinis qui in vaſis ſtagnat portio diſſolvatur, eluatur, potentia certa & motuum quantitas neceſſaria eſt, quibus ſanguis ad affectam partem impulſus eam liberet & ab obſtructione vindicet. Demonſtrat autem experientia ſeptem diebus hoc plerumque peragi ope illorum ſanguinis circuituum qui per hoc tempus fiunt. Hinc ſeptimo die acutæ & inflammatoriæ febres ſolvi conſuevêre. In variolis, morbillis, petechiis, purpurâ ut materia acris cauſtica aliarum partium quas ſanguis ſuppeditat admiſtione temperetur, & ſic ad ſecretionem & per habitum corporis excretionem reddatur idonea, certum temporis ſpatium deſideratur, quod ſeparationis tempus nuncupari jam diximus, ſcilicet tres circiter dies. His elapſis materia peccans ab internis ad exteriora progreditur. Eſt etiam ſua puſtularum maturationi, de quâ jam egimus, definita periodus. Idem dicas de miaſmate peſtilenti febriumve contagioſarum materiâ, cujus correctio & evacuatio temporis menſuram & motuum quantitatem ſufficientem poſtulat. Inſignia verò morborum periodicorum exempla habemus in hæmorrhagiâ de quâ dicemus infrà, in arthritide, & aliis. Poteſt autem illud in univerſum de ejuſmodi morbis animadverti, mechanicas humorum commotiones, quæ iis affectibus provocandis ſunt idoneæ, tum præcipuè vim ſuam exerere cùm in ſtata periodorum incidunt tempora; exempli causâ hæmorrhagia periodica conſueto tempore ex leviori causâ faciliùs quàm extrà illud à violentiori excitabitur. Magnam cum periodis affinitatem habet criſium theoria; ſi enim ſtati ſint morborum decurſus, cur non & ſolutiones? nempè cùm vitioſus humor ita alterari nequit, ut cum reliquis jungi denuò & ſociari poſſit, eum expelli neceſſe eſt. Tunc variis præparatur motibus ut ſine noxâ per criſim, vel lentiùs, quod per lyſim dicunt, foràs amandetur. Sic præparatum humorem à naturâ evictum dicit coctumque vocat Hippocrates. Criſis ergò quæ quidem morbi judicationem quamlibet generatim ſumpta ſignificat, ſtrictè accepta pro felici morbi ſolutione habetur. Eſt autem evacuatio ſufficiens & legitimo tempore contingens peccantis materiæ, quæ cocta, id eſt ad exitum anteà ritè præparata fuit. Hæc evacuatio per certa corporis emunctoria peragitur. Solemnes viæ ſunt per ſudores, alvum, urinam, ſputum, hæmorrhagiam, abſceſſum. Suis quæque ſpecies dignoſcitur & prænuntiatur ſignis. Hæc, inquies, quoad Hippocratis regionem & ætatem valeant, nunc obſolevêre. Reſponſum habe è Baglivio, qui criſium infrequentiæ & mali ſucceſsûs cauſam ex eo deducit quod humores per diverſas remediorum ſeditiones diſtracti non poſſint ad criticæ deſpumationis negotium ſtato tempore diſponi. At verò etiamnunc ſpecimina habemus ſpontanearum evacuationum, quæ ſtatis contingunt temporibus, & corpori levando inſerviunt. In pleriſque morborum acutorum in quibus liquorum inſignis eſt fermentatio, certis diebus paroxyſmi inſtituuntur, hos verò ſequuntur quædam evacuationes. In tertianis intermittentibus & continuis febribus quæ paroxyſmis exacerbantur diebus imparibus id contingere videas, quibus violentiores motus & graviora ſunt ſymptomata. Scilicet primo die ſanguis minori motu concitatur, ac proindè febris mitior. At increſcit die tertio, & ſub paroxyſmi finem fit evacuatio quæ ſæpè in quarti initium incidit. Quòd ſi violentior ſit quinto die paroxyſmus, ipſo illo die fieri ſolet evacuatio, In utroque autem febrium genere criſis

ſæpè nonniſi ſeptimo die evenit, quia tunc major ſanguinis agitatio, undè gravior paroxiſmus. Prægreſſis enim fermentationibus principia ſanguinis multùm evoluta fuêre, ideò evacuatione quæ paroxyſmum illum excipit commodè abigitur quicquid in ſanguine impurum eſt.

V.

LONGIUS eſſet morbos omnes qui Mechaniſmum corporis arguunt recenſere, eorumque hiſtoriam & naturam perſequi. Quot enim morbos, atque adeò ſymptomata reperias, tuendo vel reſtituendo corpori idonea! utrumque præſtat hæmorrhagia nunc critica, nunc periodica. Criticam dico eam quæ morbo jam facto ſuperveniens eum ſanat. In hoc ſenſu reponas hæmorrhagias in plurimis febribus ac inflammationibus contingentes, cujuſmodi ea quam ſuperiùs in ſynochâ febre obſervavimus, aut quæ in hepatitide vel ſplenitide ante quartum diem accidit, atque etiam hæmorrhoides in pleuritide & nephritide initio morbi largè fluentes. Periodicam voca eam hæmorrhagiæ ſpeciem quæ ſtatis temporum intervallis recurrit, & quæ potiſſimùm præcavendis plethoræ incommodis, & vindicandis ab obſtructione partibus inſervit. Frequens eſt viris vel ſingulis menſibus, vel poſt aliquot heddomadas menſeſve repetens hæmorrhoidum fluxus. Ejus generis hæmorrhagiis ut plurimùm ſanguis quantitate excedens evacuatur, juvatur reliqui progreſſivus motus. Mechanici ſunt effectus, quorum ope certa ſanguinis quantitas per partem quamdam extruditur; ſcilicet eò pelletur ſanguis exundans, ubi minor eſt reſiſtentia. Quænam autem partes faciliùs cedent irrumpenti quàm quæ raræ ſunt & teneræ texturæ, & in quibus vaſa tenuiſſima undequaque diſperſa, nec obvoluta, at in ſuperficie collocata ſerpunt? id invenias in naſi membranâ interiori, ano, & partibus aliis per quas ſanguis excerni ſolet. Ad eas prætereà neceſſariò dirigetur, ſi liber ei aditus in quaſdam patere deſinat, vel ex fibrarum corrugatione, quâ vaſa capillaria comprimuntur, ſtringuntur, complicantur inter ſe, vel ex aliâ quâvis obſtruente causâ. Sic videmus aliquo canali obſtructo in cæteros apertos aquam redundare, & per eos fluere vehementiùs, ità ut etiam quandoque eos diſrumpat. His adde in quibuſdam corporis locis aſcenſum cruoris difficiliorem per venas ad perpendiculum diſpoſitas. Dum verò ſanguis versùs loca hæmorrhagiis deſtinata dirigitur, ſæpè in viciniș congeritur partibus, non ſuccedente variis de cauſis ipſius excretione, ut ſi ſpiſſitudine nimiâ irretiatur, vel copiâ ipſe obruatur ſuâ, vel obſtet anguſtia vaſorum, tardetve motûs debilitas. Quod ſi ſolitæ eruptiones ſiſtantur, incredibile dictu eſt quot phœnomena pariat ſanguinis qui excerni deberet coacervatio, qualis verbi gratiâ ſit ex ſuppreſsâ narium conſuetâ hæmorrhagiâ, tum latè circa caput, tum in faucibus ac in ipſo quoque pectore. Pulſus circa collum & tempora validior, vaſa his locis plus ſolito conſpicua, faciei & tunicæ oculorum adnatæ rubor, internæ quaſi cujuſdam inflationis in capite ſenſatio, tenſivus, gravativus, ac punctorius dolor, quin etiàm naſi & quandoque vultûs eryſipelas, parotides, inflammatio tonſillarum, angina, demùm pleurìtis, tot ex congeſto aliàs per nares erumpere ſolito ſanguine incommoda. Sic qui frequenti venæ ſectioni addicti fuêre, poſteà verò eam, vitæ interim genere non mutato, omittunt, in varios incidunt capitis, oculorum, dentium, aurium dolores. Viſi ſunt præterea quidam in brachio cujus vena quondam pertundi conſueverat, ſymptomata ſingularia experti. A ſanguinis ad exitum non pervenientis congeſtionibus repete cephalalgiam ſanguineam, quæ narium hæmorrhagiâ ſolvitur, mala hypochondriaca, atque his affinia, quæ à copioſi & craſſioris ſanguinis congerie, ejuſque inæquali per venam portæ motu naſcuntur, & ſæpè ex ſuppreſſis hæmorrhoidibus orta, certè iis fluentibus evaneſcunt. Melancholicis autem prodeſſe hæmorrhoides, eaſque delirium ſolvere, & à multis aliis morbis liberare teſtatur Hippocrates. Hinc etiam jubet diuturnas curantem hæmorrhoidas unam ſervare, ne in hydropem aut tabem incidat. Enimverò ſolitum hæmorrhoidum fluxum, etiamſi nimius ſit, validioribus ſtypticis & narcoticis ſiſtere periculoſæ aleæ plenum opus eſt. Sanguinis copiam & impetum minuere, & determinationem aliquatenùs mutare tempeſtivâ venæ ſectione conceditur. Hìc quoque præcipuè refrigerantibus, diluentibus, aliiſvè alterantibus locus eſt. Lienoſis dyſenteriam prodeſſe affirmat etiam Hippocrates. Ut autem ad febrem redeas

mus, eam ebrietati, apoplexiæ, convulſioni & tetano mederi affirmat. Juxtà eumdem hypochondriorum dolorum inflammationis expertem, nempè ab obſtructione vel flatu, vel ſimili causâ productum ſolvit. Quartana verò melancholiam, lepram, ſcabiem abigit, epilepſiam antevertit, & ſanat. Sic morbus morbum tollit. Idem præſtant plurima ſymptomata. Eſt enim convulſio quæ febrem ſolvit eâdem die aut alterâ, vel tertiâ. Quæ autem variolarum eruptionem præcedunt convulſiones, niſi vehementiâ & diuturnitate excedant, eam promovent; ab iis enim variolæ poſtmodùm longè tranquilliùs & ſecuriùs totum curſum abſolvunt. Ità paroxyſmos epilepticos in infantibus dentitione perfunctis pro inſtantium variolarum ſigno habet Sydenhamius. Eas tunc mites eſſe, ac boni moris, puſtulas conſpicuæ magnitudinis emittere, nec ferè unquam confluere obſervat. Quæ autem convulſiones variolis jam prodeuntibus ſuperveniunt, quamvis à materiæ retroceſſione ſæpè oriantur, poſſunt tamen aliquatenùs haberi pro naturæ conatibus per ejuſmodi ſuccuſſus ad materiæ infenſæ excretionem contendentis. Ad eam peragendam ſi minùs valida ſit, ut ſolet, prudentiæ Medici erit roborantibus remediis opportunè & cautè adhibitis ſuppetias ferre. Pari ratione in epilepſiâ, quæ eſt ſummus motuum convulſivorum gradus, imprimis in ſympathicâ, laborioſos ad amovendum noxium humorem niſus & conatus naturæ luctantis non ineptè agnoſcas. Dolor etiam ad corporis conſervationem conferre poteſt, acerbum quidem ſymptoma, at utile, ut quod de morbo certiores nos faciat, & ad eum depellendum naturam provocet. Scilicet fibræ nerveæ variis vellicatæ modis violatam partium œconomiam, liquorumve temperiem depravatam ſignificant, nec ullum contra omen funeſtius quàm ubi malum ſalubri illo monitore renuntiari deſinit, ut in gangrænâ & ſphacelo contingit, quæ doloris expertia ſunt, licet quæ præceſſit inflammatio aut dilaceratio graviſſimos intulerit cruciatus. Dolor ergò legis optimæ & ad prævertendam machinæ ruinam utiliſſimæ triſtis ſimul & neceſſaria eſt conditio. Hujus moleſtias tolerare decet, non incuſare; & cùm corrigere nefas ſit, facere patientiâ leviores. Verùm ſi dolor nimius urgeat, in promptu habes anodyna, præſtantiſſimum, ſi aptè collocetur, remedii genus, quod dolores compeſcendo ſæpè ipſum morbum cujus occaſione nati ſunt ſanat, aut ſaltem ejus ſanationi dat locum, ſolidorum ataxias, & humorum motus efferos ad naturalem ordinem blandè & amicè revocans. Sunt prætereà dolores quos ex merâ læſionis neceſſitate contingere non dicas, nec ſymptomatis annumeres, cùm criſim prænuntient. Sic in prorrheticis, hypochondrii tenſio cum capitis gravitate & ſurditate, & quæ conſequenter fatigant, ſanguinis prænuntiant profuſionem. Quoſdam pro criticis habeas, eos ſcilicet qui partes ignobiles pervadunt, & exercent diu, maximè ſi nullis infelicibus ſtipentur ſignis, & adſint coctionis indicia, unde oriuntur ſæpè ſalubres in extremis partibus tumores. Hinc Hippocrates labores qui fiunt in articulis non inutiles aſſerit. Optimi ergò, ut Proſper Alpinus notat, dolores pedum, crurum, coxendicum, inguinum diu durantes, nec minùs in brachiis, manibus, & poſt aures criticè obſervati; & qui ad crura fiunt abſceſſus in vehementibus ac periculoſis pulmoniis omnes utiles ſunt. Quantum autem adversùs morbos acutos auxilium præſtet arthritis, quotidiana probat experientia. Porrò multos tumores & abſceſſus licet criticos appellare, cùm & priorem morbum ſolvant, & ſymptomata mitigent, hi in morbis chronicis frequentiores. Quid? paſſim in Hippocrate exempla utilium ſymptomatum invenias, ſic ſternutatione ſingultus, vomitu vomitus, & diuturnum alvi profluvium, tremore delirium quandoque ſolvuntur. Sed modus in vaſto ac propè infinito argumento ſervandus. Jam quævis ætas, quodvis temperamentum ex ſe ad certos morbos mechanicâ quâdam diſpoſitione propendet, Sui ſunt etiam cuique ſexui morbi peculiares. Fœmineus imprimis periodicis affectuum variorum præſertim hæmorrhagicorum typis eſt obnoxius. Si temperamenti ratio habeatur, intelligetur facilè phlegmaticos affectibus catarrhalibus, febribus bilioſis cholericos, plethoræ & inflammationi ſanguineos, melancholicos hæmorrhagiis & hypochondriacis malis præcipuè patere. Quod ad ætates ſpectat, generalis morborum qui in ſingulos cadunt differentia à parte potiſſimùm affectâ deſumitur. Nempe in pueris & adoleſcentibus caput, pectus in juvenibus, ſequenti poſthac ætate hypochondria, ac deinceps lumbos, os ſa-

crum & coxas, pedes denique tentari observantur. De temporibus notant, si constantia sint & anni tempestiva exhibeant, boni moris & judicatu faciles evenire morbos, sin autem inconstantia sint, inconstantes, & qui difficulter judicantur. Priores enim genium suum & naturalem indolem servant, unde consuetis symptomatibus stipantur, sua tempora legitimè percurrunt, & criticis diebus usitatis solvuntur. Malè nobiscum actum esset, in tot morborum quibus obsidemur causis, nisi sæpè unius vis alteram extremam temperaret. Rarò autem concurrunt plurimæ morborum causæ, inde fit ut rariùs difficiliùsque ægrotemus. Quin etiam tradit Hippocrates in morbis minùs periclitari quorum naturæ, ætati, habitui, & tempori congener est magis morbus; quàm quibus nullâ ex parte est consentaneus. Unde autem ? nimirum illi morbi minùs à naturæ lineâ recedunt, quippe ex omni parte analogi. Ex iis quæ de variorum morborum naturâ, effectibus, periodis, solutionibus dicta sunt patet humani corporis machinam ita fabricatam esse, ut sibi sæpè ipsa succurrat, se ipsa tueatur. Quâ autem ratione id fiat, quibus legibus quædam partes aliis auxilientur, multis in casibus obscurum est. Sic observant pedum frigore alvum pigram solvi, ophthalmiam alvi profluvio sanari, hæmorrhagiam salubrem in hepatitide è nare dextrâ, in splenitide è sinistrâ fieri. Tales consensus ac veluti sympathias non facilè exponas. Forsan olim novæ circa praxim medicam, sive partium fabricam & œconomiam animalem observationes, rem adhuc densis obsitam tenebris aperient. Intereà ad motus illos naturæ quicumque sint, sive evidentiores sive abstrusi, attendere debet Medicus, ut qui naturæ æmulus, adjutor, ministerque sit. Nullum enim plerumque remedium eò convenientius, quod suis indicat natura moliminibus. Intendat igitur animum in distinguendis quæ à morbo fiunt commotionibus ab iis quæ propter morbum instituuntur. Neque enim idcircò motum quemdam pro insalubri habeas, quod in statu sano non eveniat. Materia extranea, insolens, sanitati infensa non usitatos motus postulat. Bonum ergò dicas quod ei discutiendæ & ejiciendæ aptum est, & reverâ inservit. Prostat autem sufficiens exemplorum numerus, quibus tales motus seu conamina naturæ comprobentur.

Ergò multis in morbis elucescit corporis mechanismus.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Antonius le Camus.	*M. Petrus Chevalier.*	*M. Claudius-Adrianus Helvetius, Regi à sanctioribus Consiliis, Reginæ Medicus primarius, & Regiæ scientiarum Academiæ Socius.*
M. Claudius Bourdier. de la Mouliere.	*M. Franciscus Bernard.*	*M. Jacobus-Benignus Winslow, Censor Regius, Regiæ Scientiarum Academiæ Regiæque Societatis Londinensis Socius, Teutonicæ Linguæ Regius Interpres, & in Horto Regio Anatomes ac Chirurgiæ Professor antiquus.*
M. Petrus Arcelin.	*M. Joannes Le-Thieullier, Chirurgiæ gallico idiomate Professor.*	*M. Antonius Pepin, Regis Consiliarius, & in Portu Brestensi Medicus Primarius.*

Proponebat Parisiis JACOBUS-FRANCISCUS LATIER, Deppæus, saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1752, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1752.